บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเครียดในงาน และพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของผู้บริหารทางการพยาบาล ในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออก ซึ่งมีวิธีศึกษาค้นคว้า ตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วยและผู้ช่วยหัวหน้าหอผู้ป่วย ไม่น้อยกว่า 1 ปี ใน แผนกศัลยกรรม อายุรกรรม สูติกรรม กุมารเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก ห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ห้องผ่าตัด และหออภิบาลผู้ป่วยหนักที่ปฏิบัติงาน โรงพยาบาลในภาคตะวันออก ในโรงพยาบาลศูนย์ 4 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลระยอง โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรปราจีนบุรี โรงพยาบาลชลบุรี และโรงพยาบาลทั่วไป 3 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลตราด โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว รวมทั้งสิ้น 208 คน

2. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป เครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน เรณา พงษ์เรืองพันธุ์, 2539, หน้า 263) ได้กลุ่มตัวอย่าง 136 คน

3. คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละแผนกตามสัดส่วนโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ ดังแสดงในตารางที่ 1

4. การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีจับฉลากสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่แทนที่ และส่งแบบสอบถามให้หัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าหอผู้ป่วยและผู้ช่วยหัวหน้าหอผู้ป่วย

ชื่อโรงพยาบาล	ศัลยกรรม		อายุรกรรม		กุมารเวชกรรม		สูติกรรม		ห้องฉุกเฉิน		ผู้ป่วยนอก		ห้องผ่าตัด		หออภิบาลผู้ป่วยหนัก	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เมืองฉะเชิงเทรา	5	3	5	3	2	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1
ตราด	6	4	4	3	2	1	3	2	2	1	2	1	2	1	2	1
สมเด็จพระยุพราชสระแก้ว	2	1	4	3	2	1	3	2	2	1	2	1	2	1	2	1
พระปกเกล้าจันทบุรี	14	9	6	4	5	3	7	5	2	1	2	1	2	1	4	3
ระยอง	16	11	10	7	4	3	6	4	2	1	2	1	2	1	2	1
ชลบุรี	9	7	16	4	4	3	4	3	2	1	2	1	2	1	4	3
เจ้าพระยาอภัยภูเบศปราจีนบุรี	8	5	6	4	2	1	4	3	1	1	2	1	2	1	4	3
รวม	60	40	41	28	21	13	30	21	12	7	13	7	13	7	18	13

Burapha University มหาวิทยาลัยบูรพา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การอบรมทางการบริหาร ตำแหน่งในการบริหารงาน ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งผู้บริหารทางการพยาบาล ขนาดของโรงพยาบาล แผนกที่ปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา ศาสนา

ตอนที่ 2 แบบวัดความเครียดในงาน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถาม occupational stress indicator ของคูเปอร์ สโลน และวิลเลียม (Cooper, Stephen & William อ้างถึงใน สิริลักษณ์ ตันชัยสวัสดิ์, 2535, หน้า 129-131) ซึ่ง สิริลักษณ์ ตันชัยสวัสดิ์ ได้นำไปวัดความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 28 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรม ข้อคำถามมีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ 10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 4, 6, 9,10, 12,13 ,14 และข้อ 16 ข้อความทางบวก มี 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 5, 7, 8, 11 และ 15 มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ

	คะแนนเชิงบวก	คะแนนเชิงลบ
เป็นจริงมากที่สุดหรือบ่อยมากที่สุดมีประโยชน์ที่สุด	1	6 คะแนน
เป็นจริงมากหรือบ่อยมาก มีประโยชน์มาก	2	5 คะแนน
เป็นจริงหรือบ่อย หรือมีประโยชน์	3	4 คะแนน
เป็นจริงน้อยหรือบางครั้งหรือมีประโยชน์	4	3 คะแนน
ไม่จริงหรือน้อยมากหรือไม่ค่อยมีประโยชน์	5	2 คะแนน
ไม่จริงเลย หรือไม่เคยเลย หรือไม่มีประโยชน์เลย	6	1 คะแนน

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสุขภาพกาย มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

บ่อยมาก	คือ	มีอาการทุกวันในรอบ 6 เดือน	6 คะแนน
บ่อย	คือ	มีอาการสัปดาห์ละ 4-6 ครั้ง	5 คะแนน
บางครั้ง	คือ	มีอาการเดือนละ 2-3 ครั้ง	4 คะแนน
ไม่บ่อย	คือ	มีอาการเดือนละ 1 ครั้ง	3 คะแนน
น้อยมาก	คือ	มีอาการ 1-2 ครั้งในรอบ 6 เดือน	2 คะแนน
ไม่เลย	คือ	ไม่เคยมีอาการเลย	1 คะแนน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ในการแปลผลคะแนนความเครียด จะรวมคะแนนทั้ง 2 ส่วนเข้าด้วยกันแล้วใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์พิสัยในการแบ่งคะแนน (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, ศิริพร ขัมภลิขิต และทัศนีย์ นะแส, 2539, หน้า 240-242) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
5.00-6.00	ความเครียดในงานระดับสูงมาก
4.00-4.99	ความเครียดในงานระดับสูง
3.00-3.99	ความเครียดในงานระดับปานกลาง
2.00-2.99	ความเครียดในงานระดับต่ำ
1.00-1.99	ความเครียดในงานระดับต่ำมาก

ตอนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียด ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของ เรณา พงษ์เรืองพันธุ์ และไทสัน (Pongruengphant & Tyson, 1997) ซึ่งแปลมาจากแบบวัดพฤติกรรมและเผชิญภาวะเครียดของ อไมร์ฮาน (Amirkhan, 1990) ได้นำมาใช้ในเรื่องความเครียดและวิธีการปรับตัวความเครียดของพยาบาลไทย เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 27 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการแก้ปัญหา 5 ข้อ ได้แก่ 1, 5, 8, 19, 22

ด้านการสนับสนุนของสังคม 5 ข้อ ได้แก่ 3, 10, 14, 16, 24

ด้านการหลีกเลี่ยง 8 ข้อ ได้แก่ 6, 11, 12, 13, 18, 21, 25, 27

ด้านการผ่อนคลาย 9 ข้อ ได้แก่ 2, 4, 7, 9, 15, 17, 20, 23, 26

แต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือกเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ความถี่ของพฤติกรรม	คะแนน
ไม่เคย	0
ไม่บ่อย	1
บางครั้ง	2
บ่อย ๆ	3
บ่อยมาก	4
ตลอดเวลา	5

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การคิดค่าคะแนนของแบบสอบถาม คิดตามเกณฑ์พิสัยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.00-5.00	ผู้บริหารทางการพยาบาลแสดงหรือเลือกใช้พฤติกรรมดังกล่าวเผชิญภาวะเครียดทุกครั้ง
3.00-3.99	ผู้บริหารทางการพยาบาลแสดงหรือเลือกใช้พฤติกรรมดังกล่าวเผชิญภาวะเครียดค่อนข้างบ่อยหรือแทบทุกครั้ง
2.00-2.99	ผู้บริหารทางการพยาบาลแสดงหรือเลือกใช้พฤติกรรมดังกล่าวเผชิญภาวะเครียดเป็นบางครั้ง
1.00-1.99	ผู้บริหารทางการพยาบาลแสดงหรือเลือกใช้พฤติกรรมดังกล่าวเผชิญภาวะเครียดนาน ๆ ครั้ง
0.00-0.99	ผู้บริหารทางการพยาบาลไม่เคยแสดงหรือเลือกใช้พฤติกรรมดังกล่าวเลยในการเผชิญภาวะเครียด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity) เนื่องจากใช้แบบสอบถามมาตรฐานจึงไม่ได้หาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม

2. การทดลองใช้แบบสอบถาม (try out) โดยทดลองใช้กับ ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและผู้ช่วยหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลนครนายก และโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) สัมประสิทธิแอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530, หน้า119) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้วันที่ 22 พฤษภาคม 2544-8 มิถุนายน 2544 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเครียดในงานโดยรวมทั้งฉบับ .81 จำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้สึกหรือพฤติกรรม .81 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านสุขภาพกาย .84 และแบบวัดพฤติกรรมเชิญภาวะเครียด ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับ .90 จำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการเผชิญปัญหา	ได้ค่าความเชื่อมั่น .76
ด้านการสนับสนุนของสังคม	ได้ค่าความเชื่อมั่น .81

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ด้านการหลีกเลี่ยง	ได้ค่าความเชื่อมั่น .70
ด้านการผ่อนคลาย	ได้ค่าความเชื่อมั่น .82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั้ง 7 แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บรวมรวมข้อมูล

2. ส่งแบบสอบถามผ่านหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลของโรงพยาบาลทั้ง 7 แห่ง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขอความร่วมมือในการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม พร้อมทั้งส่งซองเปล่า ติดแสตมป์ จ่าหน้าซอง ชื่อ ที่อยู่ ของผู้วิจัย เพื่อให้หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลส่งกลับทางไปรษณีย์ โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 165 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 136 ฉบับ

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามดังกล่าวไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window version 10 (statistical package for social science/personal computer plus)

5. ตรวจสอบข้อมูลหลังลงในคอมพิวเตอร์แล้ว

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณค่าร้อยละ แจกแจงความถี่ของข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

2. คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ความเครียดในงานทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดทั้งโดยรวมและรายด้าน

4. เปรียบเทียบระดับความเครียดในงานของผู้บริหารทางการพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีขนาดแตกต่างกันและมีตำแหน่งทางการบริหารงานแตกต่างกันด้วยการทดสอบค่าที (independent-test) และเปรียบเทียบระดับความเครียดของผู้บริหารทางการพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันและปฏิบัติงานในแผนกต่างกัน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(oneway ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ จึงทดสอบว่ากลุ่มใดมีความแตกต่างกันด้วยวิธีทดสอบ LSD (least-significant difference)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

5. เปรียบเทียบวิธีเผชิญภาวะเครียดของผู้บริหารทางการพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีขนาดแตกต่างกัน และมีตำแหน่งทางการบริหารงานแตกต่างกันด้วยการทดสอบค่าที (independent t- test) และเปรียบเทียบพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของผู้บริหารทางการพยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกที่แตกต่างกัน และที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (oneway ANOVA) และจากการวิเคราะห์รายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันจึงทดสอบว่ากลุ่มใดมีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD (least-significant difference)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University